

УДК 378.147.091.31 – 051:004+316.286

Тетяна Опалюк, кандидат педагогічних наук,
асистент кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи,
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РЕФЛЕКСІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Статтю присвячено теоретичному аналізу проблеми впровадження в освітній процес новітніх інформаційних технологій, які у поєднанні з реалізацією освітніх педагогічних технологій сприятимуть процесу формування соціальної рефлексії майбутніх учителів, а саме: через вивчення окремих дисциплін й упровадження в них інноваційних інформаційних технологій; вивченню проблеми забезпечення цілеспрямованого впливу на формування соціальної рефлексії майбутніх учителів у процесі навчання у вищому педагогічному навчальному закладі під час навчання окремих дисциплін, які, на наш погляд, мають максимальний змістовий потенціал щодо соціалізації особистості в цілому та формування соціально-рефлексійної компетентності майбутнього вчителя зокрема, а також упровадження в освітній процес новітніх інформаційних технологій.

Ключові слова: соціальна рефлексія, майбутні вчителі, інформаційні технології, процес навчання, вищий педагогічний навчальний заклад, компетентнісний підхід.

Лит. 5.

Татьяна Опалюк, кандидат педагогических наук,
ассистент кафедры социальной педагогики и социальной работы,
Каменец-Подольский национальный университет имени Ивана Огиенко

ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ПРОЦЕССЕ ФОРМИРОВАНИЯ СОЦИАЛЬНОЙ РЕФЛЕКСИИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ

Статья посвящена теоретическому анализу проблемы внедрения в образовательный процесс новейших информационных технологий, которые в сочетании с реализацией образовательных педагогических технологий будут способствовать процессу формирования социальной рефлексии будущих учителей, а именно: через изучение отдельных дисциплин и внедрение в них инновационных информационных технологий; изучению проблемы обеспечения целенаправленного влияния на формирование социальной рефлексии будущих учителей в процессе обучения в высшем педагогическом учебном заведении во время обучения отдельных дисциплин, которые, на наш взгляд, имеют максимальный содержательный потенциал по социализации личности в целом и формирования социально-рефлексивной компетентности будущего учителя в частности, а также внедрение в образовательный процесс новейших информационных технологий.

Ключевые слова: социальная рефлексия, будущие учителя, информационные технологии, процесс обучения, высшее педагогическое учебное заведение, компетентностный подход.

Tetyana Opalyuk, Ph.D. (Pedagogy), Assistant of the Social Pedagogy and Social Work Department
Kamyanets-Podilskiy Ivan Ohiyenko National University

THE INFORMATIONAL TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF FORMATION OF THE SOCIAL REFLEXION OF FUTURE TEACHER

The article is devoted to the theoretical analysis of the problem of introducing the latest informational technologies into the educational process, which, in combination with the implementation of educational pedagogical technologies, will contribute to the process of formation of the social reflection of future teachers. This process will take place through the studying of certain disciplines and the introduction of innovative informational technologies. The studying of the problem of providing the targeted influence on the formation of social reflection of future teachers in educational process in the higher pedagogical educational institution is possible during the studying of certain subjects which have the maximum denotative potential as for personal socialization in general, the formation of social and reflexive competence of future teachers in particular, and the introduction of the latest information technology into the educational process.

The system making element of the process of formation of the social reflection of future teacher in the process of studying humanitarian disciplines was the training course "the innovative Technologies in Social Assistance", which students of the "Social Assistance" speciality study, and within which an attempt to introduce

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РЕФЛЕКСІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

new informational technologies into the educational process was made, such as: 1) considering the fact that innovative informational technologies influence directly all spheres of life of modern mankind, one of the main directions of modernization of the system of a higher professional education is its global information system development and the creation of an IT-methodical environment for the training of future professionals; for practical tasks, the Microsoft Power Point program was chosen to create the video presentations about the selected topics; for the writing of the review essay, students were suggested to analyze and to evaluate the existing essays in the network on the chosen topic; 2) a "Social and professional quest" was held; 3) the scientific and practical seminar was offered; 4) the theatrical performance was shown; 5) have learned to represent the various forms of social work in the conditions of street space: a collection of children's games, street social theatre, advice on provision of social services and social assistance, volunteering; 6) a program aimed at focus groups with parents of adolescents who study in general education institutions on the behavior of adolescents in the Internet was created.

Keywords: social reflection, the future teachers, the informational technologies, an educational process, a higher pedagogical educational institution, a competence approach.

Постановка проблеми. Сьогодні, на етапі зародження кардинально оновленої системи вищої освіти в цілому та вищої педагогічної освіти зокрема, відбувається заміна освітньої парадигми, пропонується новий зміст та підходи. Саме за цих умов викладачеві необхідно орієнтуватися в широкому сучасному спектрі інноваційних інформаційних технологій, адже бути педагогічно грамотним фахівцем неможливо без оволодіння освітніми інформаційними технологіями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Такі вчені, як Е. Акерман, М. Варшауер і Р. Керн, М. Обе, описують технічні можливості для організації педагогічної діяльності, а також їх вплив на здобуття знань. Д. Шан, Л. Ван Дазен, Б. Уорзен здійснюють аналіз можливостей світової інформаційної мережі Інтернет з точки зору предметного змісту й рівня навчання. Описано варіанти діяльності для учнів, розсіяних по всьому світу (Д. Шан), і спрямовані на використання в звичайному класі для пошуків роботи або подолання фізичних обмежень класу (Т. Барнс, Ж. Стакер). Наукові концепції щодо засвоєння соціального досвіду, а саме: асоціативно-рефлекторну теорію змістового узагальнення досліджено В. Давидовим і Д. Ельконіним.

Мета статті полягає у вивченні проблеми забезпечення цілеспрямованого впливу на формування соціальної рефлексії майбутніх учителів у процесі навчання у вищому педагогічному навчальному закладі через вивчення окремих дисциплін, які, на наш погляд, мають максимальний змістовий потенціал щодо соціалізації особистості в цілому та формування соціально-рефлексійної компетентності майбутнього вчителя зокрема, а також упровадження в освітній процес новітніх інформаційних технологій.

Виклад основного матеріалу. В. Ковальчук, у своїй праці, присвяченій інноваційним підходам до організації навчального процесу, зазначає, що

однією з передумов розвитку конкурентоздатної ринкової економіки, ефективної системи управління є розвиток технологій. Необхідна умова створення й використання технологій у навчанні – відповідний рівень освіти і науки, інтелектуального розвитку нації [4].

Академік В. Бондар у своїй монографії "Управління підготовкою успішного вчителя: теорія і практика" зазначає, що без розроблення й упровадження педагогічних технологій, побудованих на сучасних ідеях педагогіки та методики співробітництва, без оволодіння педагогічною технікою вчитель приречений "сковзатися" по зовнішніх ознаках педагогічних технологій. Протягом навчання студенти мають оволодіти техніками: організації власної діяльності; рефлексійного керування собою та діяльністю учнів; використання особистісного потенціалу для розв'язування педагогічних завдань навчання й виховання; організації педагогічної взаємодії; технікою вияву свого "Я" у професії як самореалізації особистості вчителя, яка забезпечує інерцію самореалізації особистості самого учня [2, 128].

О. Малихін підкреслює, що технологічний процес завжди передбачає певну послідовність операцій із застосування необхідних засобів (матеріалів, інструментів) та умов. У процесуальному розумінні технологія відповідає на запитання: як зробити, із чого й у який спосіб. Іншими словами, у технології знаходять висвітлення методи, застосовувані у процесі зміни вихідного продукту (наприклад, сировини) з метою надання йому необхідного виду та якості. Дидакт стверджує, що використовувані методи реалізуються в чітко встановленій послідовності, що забезпечує досягнення головної мети технологічного процесу – одержання конкретної продукції; у соціальній технології вихідним і кінцевим продуктом виступає людина, а основним змінам піддаються її фізичні, психічні або особистісні характеристики [5].

В. Бондар та І. Шапошнікова наголошують, що однією з причин того, що в шкільну практику слабо впроваджуються інноваційні форми та методи навчання, є не їх складність, а ігнорування окремими викладачами вищої школи переваг над традиційними способами навчання у процесі підготовки майбутнього вчителя [2].

У сучасних умовах акцент науково-педагогічного пошуку змінюється стосовно застосування технологій навчання у напрямі активного використання інформаційних технологій в освітньому процесі.

Н. Арістова у своєму науковому монографічному дослідженні говорить, що з огляду на те, що інноваційні інформаційні технології мають безпосередній вплив на всі сфери життєдіяльності сучасного людства, одним із головних напрямів модернізації системи вищої професійної освіти є її глобальна інформатизація та створення ІТ-методичного середовища професійної підготовки майбутніх фахівців [1, 301].

Новітні інформаційні технології відіграють важливий вплив, на думку сучасного науковця В. Ковальчука, саме на формування та розвиток педагогічної майстерності різних категорій педагогів. Це забезпечується науково обґрунтованими й добре розробленими методами, серед яких виділяють: теоретично-орієнтовані (лекції, семінари, “круглі столи”, доповіді та ін.), практично-орієнтовані (тренінги, імітаційні й неімітаційні ігри, дискусії та ін.), квазіпрофесійні (навчальна практика) методи, а також самостійна робота (з аналізу біографій видатних педагогів, а також педагогічних ситуацій з їхньою участю, перегляд відеоматеріалів з їхнім аналізом, реферування, підготовка різноманітних творчих проєктів та ін.). Вчений зазначає, що особливе місце в методах розвитку педагогічної майстерності посідають методи її діагностики (тестування, анкетування, професійні випробування та ін.) [3, 82].

Оскільки під час вивчення студентами (майбутніми педагогами) гуманітарних дисциплін ми маємо на меті цілеспрямований вплив на формування соціальної рефлексії майбутнього вчителя, то на прикладі вивчення такого предмету, як “Інноваційні технології в соціальній допомозі” спробували показати вплив інформаційних технологій у процесі навчання на формування соціальної рефлексії майбутнього вчителя.

Програму вивчення навчальної дисципліни “Інноваційні технології в соціальній допомозі” укладено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти Галузі знань

23 – Соціальна робота, спеціальності 232 – Соціальне забезпечення.

Предметом вивчення навчальної дисципліни “Інноваційні технології в соціальній допомозі” є новітні тенденції в системі практичної й теоретичної організації та проведення соціальних заходів, надання допомоги людям, які перебувають у складних життєвих ситуаціях.

Метою викладання навчальної дисципліни “Інноваційні технології в соціальній допомозі” є ознайомити студентів з теоретичними основами інноваційних соціальних технологій і технологій соціальної роботи, загальними технологіями та міждисциплінарними технологіями й методиками, що застосовуються в соціальній роботі, їх основними принципами, типологією, теоретичними основами розробки; розглянути конкретні технології соціальної роботи з різними категоріями соціальних клієнтів, практичним досвідом застосування технологізації у соціальній роботі на прикладах конкретних соціальних груп у різних сферах життя.

Основними завданнями вивчення дисципліни є ознайомити студентів з сутністю інноваційного технологічного підходу у пізнанні сучасної соціальної дійсності й діяльності, причинами технологізації соціальної діяльності, теоретичною моделлю соціальної технології та етапами технологізації соціальних процесів; визначити зміст поняття “технологізація соціальної роботи”, функції технологій соціальної роботи та моделі практики соціальної роботи; надати базові знання щодо загальних технологій соціальної роботи: соціальну діагностику, соціальну експертизу, соціальне передбачення і соціальне проєктування, технології соціальної профілактики та адаптації, соціальної реабілітації та терапії, методу групової роботи, комунікативні технології; розкрити специфіку міждисциплінарних інноваційних технологій і методик, які застосовуються в соціальній роботі: організаційно-управлінські технології, соціологічні технології, соціально-педагогічні та психологічні методи в соціальній роботі; розглянути та проаналізувати основні технології й методики соціальної роботи з конкретними соціальними групами та в різних сферах життя.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: сутність інноваційного технологічного підходу у пізнанні сучасної соціальної дійсності й діяльності, причини технологізації соціальної діяльності; теоретичну модель соціальної технології та етапи технологізації соціальних процесів; зміст поняття “інноваційна

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РЕФЛЕКСІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

технологізація соціальної роботи”, функції інноваційних технологій соціальної роботи та моделі практики соціальної роботи; теоретичні основи діагностики й аналізу соціальної напруженості; специфіку та теоретичні основи розробки загальних інноваційних технологій соціальної роботи, міждисциплінарних технологій та методик, які використовуються в соціальній роботі; основні інноваційні технології та методики соціальної роботи; практичний досвід застосування соціальних технологій у роботі з конкретними соціальними групами та в різних сферах життя; інновації, методологію інновацій та інноваційну діяльність; інновації в соціальній сфері; інноваційний потенціал особистості особливості інноваційного процесу в соціальній службі; принципи вимірювання і показники ефективності інноваційної діяльності.

Уміти: реалізувати на практиці набуті теоретичні знання з інноваційних технологізацій соціальної роботи (самостійно або із залученням необхідних фахівців); аналізувати ситуацію й обґрунтувати необхідність застосування тієї або іншої інноваційної соціальної технології у практиці соціальної роботи; застосовувати на практиці загальні інноваційні технології соціальної роботи; застосовувати на практиці міждисциплінарні інноваційні технології і методики в соціальній роботі; визначати комплексне застосування загальних і міждисциплінарних інноваційних технологій соціальної роботи в конкретних ситуаціях соціальної роботи з різними категоріями клієнтів; розробляти рекомендації щодо вдосконалення змісту інноваційних технологій та поліпшення використання технологій у практиці соціальної роботи з конкретними групами клієнтів. Системно уявляти розвиток соціальних інновацій; володіти навичками опису інновацій та інноваційного процесу; долати перешкоди новим ідеям і новій практиці у соціальній роботі; організувати інноваційний процес співробітників соціальної служби; здійснювати навчання дорослих людей.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни складається зі змістового модуля “Інноваційна діяльність у соціальній сфері в контексті нової суспільної реальності”. Темі до вивчення змістового модуля побудовано в такій послідовності: 1. Інноваційні соціальні технології: поняття, суть, принципи, типології; 2. Соціально-технологічна специфіка соціальної роботи; 3. Інноваційна соціальна діагностика в соціальній роботі; 4. Інноваційна технологія соціальних експертиз; 5. Соціальне передбачення й соціальне проектування як технології соціальної роботи;

6. Інноваційні технології соціальної профілактики та адаптації, соціальної реабілітації і терапії; 7. Інноваційні методи групової роботи; 8. Комунікативні навички інноваційних технологій зв’язку з громадськістю в соціальній роботі; 9. Організаційно-управлінські інноваційні технології в соціальній роботі; 10. Інноваційні соціологічні технології в соціальній роботі; 11. Інноваційні соціально-педагогічні та психологічні методи в соціальній роботі; 12. Конкретні інноваційні технології соціальної роботи з різними категоріями клієнтів; 13. Інноваційні технології соціальної роботи з конкретними соціальними групами та в різних сферах життя.

За О. Малихіним, умовами, що підтримують реалізацію інноваційних освітніх технологій, є: 1) формування в студентів навичок аналізу навчальної інформації; 2) формування навичок самоврядування процесу навчання; 3) формування мотивів діяльності; 4) організація процесу навчання на основі його структурування [5, 134 – 135].

Важливим мультимедійним засобом вивчення та проведення практичних занять із навчальної дисципліни “Інноваційні технології в соціальній допомозі” є програма Microsoft Power Point (призначена для створення й реалізації навчальних презентацій), яка є частиною пакета Microsoft Office. Завдяки цій програмі студенти мали можливість створювати відео-презентації з використанням комп’ютерної анімації, рисунків, фотографій, відео. На практичне завдання треба було підготувати комп’ютерну відео-презентацію, тематика була на вільний вибір: “Комп’ютерне моделювання розвитку конфлікту”, “Сучасні технології превентивної і реабілітаційної роботи”, “Гуманна сутність превентивної технології”, “Просвітницькі технології за методом рівний – рівному”, “Інноваційні технології консультування”, “Інноваційні технології соціальної терапії”, “Інноваційні технології соціальної реабілітації”. Студенти здійснювали самостійний пошук потрібної їм інформації, у такому разі відбувався процес навчання відбирати найбільш цінні повідомлення, критично оцінювати інформацію, що поступає. Потім був публічний захист своїх відео-презентацій із короткими доповідями за обраною тематикою. Спільне (всією групою) обговорення задіяної теми – її соціального спрямування.

Використання комп’ютерів та комп’ютерних програм у навчальному процесі відбуваються за такими напрямками: як засіб наочності; як засіб індивідуалізації навчання; як джерело інформації;

як засіб оцінювання, обліку та реєстрації знань; як засіб творчої діяльності.

Також на практичних заняттях студенти отримували творчі завдання, наприклад, завдання написати *реферат-огляд*. Викладачем заздалегідь складено список тем рефератів (студенти могли пропонувати свої варіанти). До кожної теми пропонувалося декілька варіантів тем для написання рефератів-оглядів. Такі роботи не повинні бути великими за обсягом (максимум п'ять сторінок), їх головним завданням було примусити студента перед лекцією прочитати деякі тематичні матеріали та проаналізувати їх. Під час написання реферату студенти використовують вимоги до рефератів, що розроблені викладачем або кафедрою. У якості джерел використовуються як звичайні книги, журнали, підручники, так й інформацію, що доступна через мережу Інтернет. Студенти писали реферат на основі даних мережі та захищали його перед іншими студентами.

Сьогодні актуальним питанням є те, що студенти використовують можливість Інтернет-мереж для того, щоб не вчитися, і завантажують звідти готові реферати, інколи навіть не читаючи їх. Ми запропонували студентам зробити *аналіз існуючих у мережі рефератів на запропоновану тему та оцінити їх*. Студентам потрібно було прочитати не менше 3 – 4 рефератів, виділити їх сильні та слабкі сторони, а також поставити оцінку кожному реферату, аргументуючи її.

У межах вивчення курсу “Інноваційні технології в соціальній допомозі” для студентів було організовано та проведено “Соціально-професійний квест”. Основним завданням було визначення його соціально-рефлексійного спрямування: знайомство з містом, організаціями, швидке реагування на соціально адаптивні ситуації, швидке пристосування до нових умов і т.п. Основними локаціями були соціальні агенції, у яких студенти проходили чи ще проходять практику, з якими тісно співпрацює кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи.

Студенти, які навчаються на спеціальності “Соціальна допомога” та вивчають курс “Інноваційні технології в соціальній допомозі”, у Всесвітній День боротьби зі СНІДом провели соціально спрямований інформаційний захід, науково-практичний семінар “ВІЛ/СНІД: профілактика та перспективи подолання проблеми” із театралізованою виставою “Маленький принц” (присвяченій проблемі боротьби з ВІЛ/СНІДОМ). На семінарі обговорювались теоретичні основи вивчення проблеми ВІЛ/СНІДу та технологічні аспекти його

подолання, переглянуто соціальну рекламу щодо цієї проблеми, відео з результатами соціального експерименту. Задля зміцнення знань зі студентами було проведено просвітницько-профілактичну настільну гру “Володар кілець”. Студенти самі розробили сценарій театральної вистави на основі твору Антуана де Сент-Екзюпері “Маленький принц” саме на соціальну тематику та висвітлили глобальні проблеми людства: алкоголізм, наркоманію, проституцію. Показали як легко звичайній людині потрапити у пастку цих проблем та на яку глобальну проблему воно може перетворитися. Театралізована вистава мала соціально-рефлексійне спрямування, адже студентам пропонувалася інформація для роздумів, аналізу й самоаналізу, своїх дій, учинків, адаптації в соціумі.

Також досить цікавими інноваційними формами (із залученням новітніх інтерактивних методів) у роботі зі студентами є різні форми роботи в умовах вуличного простору: ігротека для дітей, вуличний соціальний театр, консультація з надання соціальних послуг та соціальної допомоги. Колектив кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи разом зі студентами, які здобувають професію соціального педагога та соціального працівника, прийняли участь у загальноуніверситетському профорієнтаційному заході.

Професійно-творчим завданням для студентів, що вивчають курс “Інноваційні технології в соціальній допомозі” було створити орієнтовну програму проведення фокус-груп з батьками підлітків, які навчаються у загальноосвітніх навчальних закладах, з питань поведінки підлітків в Інтернет-мережі.

Мета проведення фокус-групи: Визначити ставлення батьків до діяльності підлітків в Інтернет-мережі та з'ясувати стан проведення батьками форм роботи, спрямованої на формування у підлітків безпечної поведінки в Інтернет-мережі. Завдання: 1. Визначити ставлення батьків до діяльності підлітків в Інтернет-мережі; 2. З'ясувати обізнаність батьків щодо досвіду діяльності їхніх дітей в Інтернет-мережі; 3. Визначити роль батьків у формуванні у підлітків безпечної поведінки в Інтернет-мережі.

План:

1. Знайомство з учасниками фокус-групи

Ведучий розповідає учасникам про мету зустрічі з ними; знайомиться з учасниками фокус-групи, просить їх назвати свої імена та визначити переваги діяльності в Інтернет-мережі з метою встановлення доброзичливої позитивної робочої атмосфери у групі.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РЕФЛЕКСІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

2. Основна частина

Ведучий задає відкриті запитання учасникам групи. Асистенти занотовують відповіді учасників під час обговорення питань і дискусій.

Перелік запитань для обговорення у групі:

- Чи є необхідною Інтернет-мережа для розвитку сучасних підлітків?

- Яка користь від діяльності підлітків в Інтернет-мережі?

- Чи користуються Ваші діти Інтернет-мережею? Якщо “так”, то скільки часу вони витрачають на діяльність в Інтернет-мережі та де вони витрачають найбільшу кількість часу на таку діяльність?

- З якою метою Ваші діти користуються Інтернет-мережею?

- Які три найулюбленіші сайти Вашої дитини Ви можете назвати?

- Чи здійснюєте Ви спільну діяльність з Вашою дитиною в Інтернет-мережі? Якщо “так”, то яку? Як ставляться підлітки до спільної діяльності?

- Чи контролюєте Ви діяльність підлітків в Інтернет-мережі? Якщо “так”, то у який спосіб?

- Чи обговорюєте Ви з підлітком події, які трапляються з ним у віртуальному просторі? Яка його реакція?

- Чи встановлені у Вас правила безпечної поведінки в Інтернет-мережі?

- Чи бажаєте Ви взяти участь у програмі підготовки до формування у підлітків безпечної поведінки?

3. Закриття дискусії, підбиття підсумків

Ведучий підбиває підсумки проведеної фокус-групи, повідомляє про свої враження та запитує учасників про їх враження від роботи з групою, відповідає на запитання, які виникли в учасників, щодо безпечної поведінки в Інтернет-мережі.

Аналіз результатів (після проведення фокус-групи отримана інформація аналізується та складається звіт про проведення дослідження).

Висновки і пропозиції. Отже, за результатами здійсненого теоретичного аналізу впровадження в освітній (навчально-виховний) процес новітніх інформаційних технологій, які у поєднанні з реалізацією освітніх педагогічних технологій сприятимуть процесу формування соціальної рефлексії майбутніх учителів, а саме: через вивчення окремих дисциплін й упровадження у них інноваційних інформаційних технологій.

Системотвірним елементом процесу формування соціальної рефлексії майбутнього вчителя у процесі вивчення гуманітарних дисциплін був навчальний курс “Інноваційні технології в соціальній допомозі”, який вивчають студенти спеціальності “Соціальна допомога”, і

в межах якою було зроблено спробу впровадити у процес навчання нові інформаційні технології, а саме: 1) з огляду на те, що інноваційні інформаційні технології мають безпосередній вплив на всі сфери життєдіяльності сучасного людства, одним із головних напрямів модернізації системи вищої професійної освіти є її глобальна інформатизація та створення ІТ-методичного середовища професійної підготовки майбутніх фахівців, для практичних завдань було обрано програму Microsoft Power Point для створення відео-презентацій за обраною тематикою, для написання *реферату-огляду* було запропоновано студентам зробити *аналіз існуючих у мережі рефератів за обраною темою, оцінити їх*; 2) проведено “Соціально-професійний квест”; 3) науково-практичний семінар; 4) театралізовану виставу; 5) навчилися представляти різні форми соціальної роботи в умовах вуличного простору: ігротека для дітей, вуличний соціальний театр, консультація з надання соціальних послуг та соціальної допомоги, волонтерство; 6) створювали орієнтовну програму проведення фокус-груп з батьками підлітків, які навчаються в загальноосвітніх навчальних закладах, з питань поведінки підлітків в Інтернет-мережі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арістова Н. О. *Формування професійної суб'єктності майбутніх філологів: теорія і практика: монографія* / Н. О. Арістова. – Київ: ТОВ “НВП Інтерсервіс”, 2017. – 400 с.

2. Бондар В. І. *Управління підготовкою успішного вчителя: теорія і практика: монографія* / В. І. Бондар, І. М. Шапошнікова; за ред. В. І. Бондаря. – Київ: Вид-во НПУ імені М. Драгоманова, 2015. – 332 с.

3. Ковальчук В. І. *Розвиток педагогічної майстерності майстрів виробничого навчання ПТНЗ у післядипломній освіті (теоретико-методичний аспект): монографія* / В. І. Ковальчук; Класичний приватний університет. – Запоріжжя: ТОВ “ЛПСС” ЛТД, 2014. – 396 с. – *Бібліогр.*: С. 364–395.

4. Ковальчук В. І. *Інноваційні підходи до організації навчального процесу* / В. І. Ковальчук. – [2-е вид., доп. і перероб.]. – К.: Шк. світ, 2011. – 128 с.

5. Малихін О. В. *Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник* / О. В. Малихін, І. Г. Павленко, О. О. Лаврентьєва, Г. І. Матукова. – Кривий Ріг: КДПУ, 2010. – 270 с.

REFERENCES

1. Aristova, N. O. (2017). *Formuvannia profesiinoi*

РОЛЬ ПЕДАГОГА У СТАНОВЛЕННІ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ ЗА МЕТОДИКОЮ МАРІЇ МОНТЕССОРІ

subiektnosti maibutnikh filolohiv: teoriia i praktyka [Formation of future philologists' professional agency: theory and practice]. Kyiv: TOV "NVP Interservis", 400 p. [in Ukrainian].

2. Bondar, V. I. (2015). *Upravlinnia pidhotovkoiu uspishnoho vchytelia: teoriia i praktyka: monohrafiia* [Management of a successful teacher training: theory and practice]. Kyiv: NPU named after M. Drahomanov Publ., 332 p. [in Ukrainian].

3. Kovalchuk, V. I. (2014). *Rozvytok pedahohichnoi maisternosti maistriv vyrobnychoho navchannia PTNZ u pislidyplomnii osviti (teoretyko-metodychnyi aspekt* [Development of pedagogical

skills of masters of vocational training of the vocational educational institution in postgraduate education]. Zaporizhzhia: TOV "LIPS" LTD, 396 p., Bibliohr.: pp. 364–395. [in Ukrainian].

4. Kovalchuk, V. I. (2011). *Innovatsiini pidkhody do orhanizatsii navchalnoho protsesu* [Innovative approaches to the organization of educational process]. Kyiv: Shk. svit, 128 p. [in Ukrainian].

5. Malykhin, O. V., Pavlenko, I. H., Lavrentieva, O. O. & Matukov, H. I. (2010). *Metodyka vykladannia u vyshchii shkoli: navchalnyi posibnyk* [Teaching method in the high school]. Kryvyi Rih: KSPU Publ., 270 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 15.08.2017

УДК 37.091.4:37.011.3 – 051

Любов Скалич, кандидат психологічних наук,
доцент кафедри педагогіки та методики початкової освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

РОЛЬ ПЕДАГОГА У СТАНОВЛЕННІ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ ЗА МЕТОДИКОЮ МАРІЇ МОНТЕССОРІ

У статті проаналізовано роль педагога у становленні особистості дитини за методикою Марії Монтессорі, звернено увагу на гуманізацію процесу виховання, що передбачає постановку дитини в центр виховної системи. Зазначено, що педагогіка Марії Монтессорі не відокремлює особистість педагога і дитини, а виходить із їх рівноцінності у навчанні і вихованні, вона пронизана вірою в силу особистості, творчий потенціал і людський талант того, хто покликаний "керувати дітьми".

Ключові слова: педагог, особистість дитини, освітній процес, педагогічна майстерність, методика Марії Монтессорі, гуманізація процесу виховання, дидактичний матеріал.

Лит. 6.

Любовь Скалич, кандидат психологических наук,
доцент кафедры педагогики и методики начального образования
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко

РОЛЬ ПЕДАГОГА В СТАНОВЛЕННІ ЛІЧНОСТІ РЕБЕНКА ПО МЕТОДИКЕ МАРІЇ МОНТЕССОРІ

В статті проаналізована роль педагога в становленні личности ребенка по методике Марии Монтессори, обращено внимание на гуманизацию процесса воспитания, которое предусматривает постановку ребенка в центр воспитательной системы. Отмечено, что педагогика Марии Монтессори не отделяет личность педагога и ребенка, а выходит из их равноценности в учебе и воспитании, она пронизана верой в силу личности, творческий потенциал и человеческий талант того, кто призван "руководить детьми".

Ключевые слова: педагог, личность ребенка, образовательный процесс, педагогическое мастерство, методика Марии Монтессори, гуманизация процесса воспитания, дидактический материал.

Lyubov Skalych, Ph.D. (Psychology), Associate Professor
of Pedagogy and Methodology of Primary Education Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

THE PEDAGOGUE'S ROLE IN THE FORMATION OF CHILD'S PERSONALITY BY MARIA MONTESSORI METHOD

The pedagogue's role in the formation of child's personality by Maria Montessori method is analyzed in the article. The attention is paid on the humanization of education process which involves putting the child into the center of the educational system. It is noted that M. Montessori's pedagogy does not separate the personality